

Paulina Forma

"Dzieciństwo na wsi: warunki życia i edukacji", Bożena Matyjas, Kielce 2012 : [recenzja]

Studia Pedagogiczne. Problemy Społeczne, Edukacyjne i Artystyczne 22,
293-294

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bożena Matyjas, *Dzieciństwo na wsi. Warunki życia i edukacji*,
Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce 2012

Problematyka dzieciństwa podejmowana jest w literaturze w badaniach socjologów, pedagogów czy też psychologów. Zatem nie odnosi się już tylko do określania fazy rozwoju i etapu biografii, ale przede wszystkim do świata doświadczeń i przeżyć dziecka, jego aktywności. Taka kreacja znalazła się również w opracowaniu Bożeny Matyjas. Autorka rozpatruje dzieciństwo, odnosząc je do orientacji humanistycznej, podkreślając podmiotowe i holistyczne traktowanie dziecka.

Opracowanie ma charakter teoretyczno-empiryczny. Już we „Wstępie” autorka określa problematykę, której się podjęła; nawiązuje do dzieciństwa jako kategorii historyczno-społeczno-kulturowej, którą tworzą: antropologiczno-filozoficzna perspektywa dzieciństwa, dzieciństwo w perspektywie historycznej, psychologiczno-rozwojowa perspektywa badań, przestrzeń socjologiczna i pedagogiczna. Nowatorskim zabiegiem jest ukazanie współczesnego dzieciństwa jako obrazu/witrażu.

Rozdział drugi pt. „Społeczno-pedagogiczne wyznaczniki dzieciństwa na wsi” złożony jest z dwóch podrozdziałów. Pierwszy stanowi opis wsi jako przestrzeni życia i funkcjonowania jej mieszkańców (dzieci). Autorka wskazuje na wyjaśnienie pojęć: wieś, obszar, teren wiejski, środowisko wiejskie. Szeroko, na gruncie wielu subdyscyplin naukowych, omawia typologię i charakterystykę obszarów wiejskich.

Drugi podrozdział pt. „Warunki rozwojowo-edukacyjne dzieci na wsi” zawiera opis specyfiki i kierunków przemian rodziny wiejskiej, szans i barier w obszarze edukacji na wsi oraz strategii i programów wyrównujących szanse edukacyjne dzieci na wsi. Autorka charakteryzuje w nim również środowisko lokalne jako miejsce i przestrzeń życiową dzieci wiejskich.

W trzecim rozdziale podejmuje podstawy metodologiczne badań własnych. Pisze o uzasadnieniu wyboru tematu i celach badań, proble-

mach badawczych, zmiennych i wskaźnikach, a także triangulacji badań. Reasumując, układ tego rozdziału jest logiczny dla czytelnika i badacza.

W przedostatnim – czwartym – rozdziale znajduje się charakterystyka wyników obrazujących warunki życia i edukacji dzieci ze środowisk wiejskich. Należą do nich zaliczone przez autorkę: rodzinne wyznaczniki dzieciństwa na wsi, realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny wiejskie, szkoła jako miejsce edukacji dzieci na wsi oraz udział środowiska lokalnego (jego pozostałych komponentów) w tworzeniu warunków życia, rozwoju i edukacji dzieci wiejskich.

Reasumując, rozdział teoretyczne i empiryczne są niezwykle wartościowe. Wskazują wieloaspektowe ujęcie problematyki dzieciństwa, w wielu fragmentach nowatorsko. Dodatkowym walorem, jest w moim przekonaniu bogata i interdyscyplinarna literatura przedmiotu.

Na końcu zamieszczono rozdział piąty stanowiący próbę syntezy i wnioski z badań oraz rekomendacje dotyczące obrazu dzieciństwa na wsi, a także bardzo bogatą bibliografię: polskojęzyczną i zagraniczną.

Zachęcam wszystkich zainteresowanych problematyką dzieciństwa do całościowego zgłębienia opracowania pani profesor Bożeny Matyjas, które stanowi interesującą poznawczo pozycję, oryginalną w sposobie prowadzenia rozważań.

Opracowanie w moim odczuciu przeznaczone jest dla szerokiego kręgu odbiorców: teoretyków i praktyków, studentów kierunków społecznych, różnych grup zawodowych: pedagogów, psychologów, pracowników służb społecznych, polityków społecznych i innych, wreszcie zamieszkujących środowiska wiejskie, dla których wnioski mogą być przydatne w codziennej praktyce wychowawczo-edukacyjnej wobec własnych dzieci.

Paulina Forma (Kielce)